

FIȘA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca
1.2 Facultatea	Facultatea de Istorie și Filosofie
1.3 Departamentul	Departamentul de Istorie Antică și Arheologie
1.4 Domeniul de studii	Istorie
1.5 Ciclul de studii	Master
1.6 Programul de studiu / Calificarea	Arheologie și Studii Clasice

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei	Arheologia mileniului I. Spațiul carpato-danubian în secolele III-XI.						
2.2 Titularul activităților de curs	Prof.univ.dr. Sorin Nemeti						
2.3 Titularul activităților de seminar	Prof.univ.dr. Sorin Nemeti						
2.4 Anul de studiu	II	2.5 Semestrul	IV	2.6. Tipul de evaluare	E	2.7 Regimul disciplinei	DS

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1 Număr de ore pe săptămână	3	Din care: 3.2 curs	2	3.3 seminar/laborator	1
3.4 Total ore din planul de învățământ	36	Din care: 3.5 curs	24	3.6 seminar/laborator	12
Distribuția fondului de timp:					Or e
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					20
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					50
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					30
Tutoriat					12
Examinări					2
Alte activități:					
3.7 Total ore studiu individual		114			
3.8 Total ore pe semestru		150			
3.9 Numărul de credite		6			

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1 de curriculum	•
4.2 de competențe	•

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1 De desfășurare a cursului	•
5.2 De desfășurare a seminarului/laboratorului	•

6. Competențele specifice acumulate

Competențe profesionale	<p>Stabilirea faptelor istorice pe baza informațiilor din sursele primare, arheologice și literare, și interpretarea lor.</p> <p>Utilizarea unor metode moderne de cercetare arheologică și de interpretare istorică</p> <p>Utilizarea adecvată a limbajului de specialitate al arheologiei și istoriei epocii migrațiilor și a conceptelor de bază din acest domeniu.</p>
Competențe transversale	<p>Îndeplinirea la termen, riguroasă și responsabilă, în condiții de eficiență și eficacitate, a sarcinilor profesionale, cu respectarea principiilor eticii activității științifice, aplicarea riguroasă a regulilor de citare și respingerea plagiatului.</p> <p>Căutarea, identificarea și utilizarea unor metode și tehnici eficiente de învățare; conștientizarea motivațiilor extrinseci și intrinseci ale învățării continue.</p>

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	<p>Scopul principal al cursului și seminarului este familiarizarea studenților cu problemele istoriei și arheologiei spațiului nord-danubian de la sfârșitul Antichității la începutul Evului Mediu.</p> <p>Cursul și seminarul urmăresc să formeze o serie de abilități și competențe vizând încadrarea tipologică și cronologică a artefactelor pentru a obține o cronologie relativă a vestigiilor și o perspectivă diacronică asupra proceselor istorice, în contextul absenței surselor scrise care furnizează datele istorice și cronologia absolută.</p>
7.2 Obiectivele specifice	<p>Cursul constituie o introducere în istoria perioadei cuprinse între părăsirea Daciei de către romani (sec. II d. Hr.) și începutul Evului Mediu (sec. XIII d. Hr.).</p> <p>Un prim obiectiv al cursului este familiarizarea studenților cu principalele tipuri de artefacte din epoca migrațiilor și din epoca medievală timpurie.</p> <p>Un al doilea obiectiv constă în înțelegerea modului în care au evoluat grupurile umane și societățile în aceste epoci la nordul Dunării de jos, prin interpretarea din punct de vedere istoric a vestigiilor și încadrarea elementelor de cultură materială într-un discurs istoric prin coreșarea cu informațiile cunoscute din sursele scrise grecești și latine.</p> <p>Seminarul constituie o completare a tematicii studiate în cadrul cursului, abordând fie teme complementare celor de curs, fie teme al căror rol este de a ajuta la mai buna înțelegere a subiectului.</p>

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1. Criza secolului III d. Chr. Premisele Antichității târzii. Dacia în contextul crizei de la mijlocul secolului III d. Chr.	Prelegere și discutarea surselor / imaginilor	
2. Imperiul Roman târziu. Instituții și societate. Reorganizarea Imperiului de către Diocletian și Constantin. Absolutism. Partajul puterii. Birocrația.	Prelegere și discutarea surselor / imaginilor	
3. Societatea romană nord-danubiană. Contururi arheologice. Cultura materială romană târzie. Artefacte. Cimitire.	Prelegere și discutarea surselor / imaginilor	

4. Creștinismul în nordul Dunării în secolele IV-V d. Chr. Răspândirea creștinismului în Imperiul roman în sec. IV-V. Piese de import creștine în Transilvania. Monumente creștinate pe teritoriul fostei Dacii.	Prelegere și discutarea surselor / imaginilor	
5. Cultura Sântana de Mureș – Cerneahov. Vizigoții pe teritoriul fostei provincii Dacia. Cultura Sântana de Mureș – Cerneahov. Caracteristici generale. Vizigoții în Transilvania.	Prelegere și discutarea surselor / imaginilor	
6. Centre de putere germanice în zona danubiană. Izvoare literare și descoperiri de inventare fastuoase. Tezaurele de la Crasna și Valea Strâmbă. Tezaure și morminte princiare. Concești. Pietroasa. Șimleul Silvaniei. Tăuteni. Apahida 2. Tezaure și morminte princiare. Cluj-Someșeni. Apahida 1. Dindești	Prelegere și discutarea surselor / imaginilor	
7. Gepizii. Izvoare literare. Prezența gepizilor în Transilvania (dispunerea în spațiu a vestigiilor și cronologia).	Prelegere și discutarea surselor / imaginilor	
8. Avarii. Grupul Gâmbaș. Avarii în Transilvania.	Prelegere și discutarea surselor / imaginilor	
9. Slavii. Culturogeneză și migrație. Momentul stabilirii slavilor timpurii la nord de Dunăre. Cultura materială.	Prelegere și discutarea surselor / imaginilor	
10. Civilizația romanică. “Cultura” Bratei-Biharea-Țaga. Cultura Ipotești-Ciurelu-Cândești. Cultura Botoșana-Costișa.	Prelegere și discutarea surselor / imaginilor	
11. Bizanțul. Relațiile spațiului nord-dunărean cu Bizanțul (sec. VI-XI d. Hr.). Importuri bizantine (fibule, catarama, cercei).	Prelegere și discutarea surselor / imaginilor	
12. Civilizația veche românească: Dridu sau Bucov? Apartenența etnică a vestigiilor de tip Dridu și Bucov.	Prelegere și discutarea surselor / imaginilor	

Bibliografie generală:

- I. Barnea, O. Iliescu, *Constantin cel Mare*, București, 1982.
H. Wolfram, *History of the Goths*, Berkely-Los Angeles-Londra, 1990.
K. Horedt, *Siebenbürgen in spätrömischer Zeit*, București, 1982.
T. S. Burns, *A History of the Ostro-Goths*, Bloomington, 1994.
C. H. Opreanu, *Transilvania la sfârșitul antichității și în perioada migrațiilor. Schiță de istorie culturală*, Cluj-Napoca, 2003.
R. Harhoiu, *Tezaurul de la Pietroasa în lumina noilor cercetări*, în Al. Odobescu, *Opere*, IV, București, 1976, p. 1011-1053.
K. Horedt, *Siebenbürgen im Frühmittelalter*, Bonn, 1986.
K. Horedt, *Contribuții la istoria Transilvaniei în secolele IV-XIII*, București, 1958.
Fl. Curta, *The Making of the Slavs. History and Archaeology of the Lower Danube Region, c. 500-700*, Cambridge, 2001.
Al Madgearu, *Români în opera Notarului Anonim*, Cluj-Napoca, 2001.
N. Zugravu, *Geneza creștinismului popular al românilor*, Buc., 1997
D. Gh. Teodor, *Teritoriul est carpatic în veacurile V-XI e. n.*, Iași, 1978.
Ligia Bârză, S. Brezeanu, *Originea și continuitatea românilor. Arheologie și tradiție istorică*, București, 1991.
St. Olteanu, *Societatea românească la cumpănă de milenii (secolele VIII-XI)*, București, 1983.
Al. Madgearu, *Continuitate și discontinuitate culturală la Dunărea de Jos*, București, 1997.
O. Toropu, *Romanitatea târzie și străromânii în Dacia traiană sudcarpatică (sec. III-XI)*, Craiova, 1976.

Bibliografia cursurilor:

1. P. Hügel, *Ultimele decenii ale stăpânirii romane în Dacia (Traianus Decius – Aurelian)*, Cluj-Napoca, 2003 ; D. Ruscu, *Provincia Dacia în istoriografia antică*, Cluj-Napoca, 2003, p. 150-233 ; D. Dana, S. Nemeti, *La Dacie dans les Res Gestae Divi Saporis*, *ActaMN*, 38 (1), 2001, p. 239-257 H.Daicovicu, *Gallieno e la Dacia*, în *Miscellanea in onore di Eugenio Manni*, Roma, 1979, p.651-660; D. Ruscu, *L'abandon de la Dacie romaine dans les sources littéraires*, *ActaMN*, 35/1, 1998, p. 235-254 (I), 37/1, 2000, p. 265-275 (II); C. Opreanu, *Raetia, Pannonia și Dacia în vremea lui Gallienus*, în *Analele Banatului*, VII-VIII, 1999-2000; M. Macrea, *Monedele și părăsirea Daciei*, în M. Macrea, *De la Burebista la Dacia postromană*, Cluj-Napoca, 1987, p. 167-193; L. Okamura, *Roman Withdrawals from Three Transfluvial Frontiers*, în *Shifting Frontiers in Late Antiquity* (ed. Ralph W. Mathisen, Hagith S. Sivan), Variorum, 1996, p. 11-19; E.Cizek, *Les textes relatifs a l'évacuation de la Dacie et leurs sources*, în *Latomus*, 45, 1986, p.147-159 ;
2. I. Barnea, O. Iliescu, *Constantin cel Mare*, București, 1982, p.9-123 ; L. Homo, *Les institutions politiques romaines*, Paris, 1970, p. 311-333 ; R. Remondon, *La crise de l'Empire romain, de Marc-Aurèle à Anastase*, Paris, 1964; A. H. M. Jones, *The Later Roman Empire*, I, Oxford, 1964; J.-R. Palanque, *Le Bas-Empire*, Paris, 1971; A. Piganiol, *L'Empire chrétien*, Paris, 1972; T. Zawadski, *L'idée de la reconquete de la Dacie*, în *Dacoromania*, 1, 1973, p. 65-68; D. Tudor, *La domination romaine au nord du Danube après Aurélien*, în *Dacoromania*, 1, 1973, p. 149-161; O. Toropu, *La frontière nord-danubienne de la Dacie Ripensis jusqu'aux invasions huniques*, în *Actes du IXe Congrès international d'études sur les frontières romaines, Mamaia, 6-13 septembre 1972*, București-Köln-Wien, 1974, p. 71-81; N. Gudea, *Gornea*, Banatica, 3, 1977; C. Croitoru, *Fortificații liniare romane în stânga Dunării de Jos (secolele I – IV p. Chr.)*, Galați, 2004, p. 31-59; H. Wolfram, *History of the Goths*, Berkely-Los Angeles-Londra, 1990, p. 43-75.
3. C. Daicovicu, *La problème de la continuité en Dacie*, în *Dacica*, Cluj, 1970, p. 487-499; Gh. I Brătianu, *O enigmă și un miracol istoric: poporul român*, București, 1988 ; A. Alföldi, *Daci e romani in Transilvania*, Budapest, 1940, p. 48-63 ; L. Boia, *Istorie și mit în conștiința românească*, București, 1997 ; K. Horedt, *Siebenbürgen in spätrömischer Zeit*, București, 1982 ; D. Protase, *Problema continuității în Dacia în lumina arheologiei și numismaticii*, București, 1966, p. 103-202; M. Bărbulescu, *Potaissa după mijlocul secolului al III-lea*, în *Potaissa. Studii și comunicări*, II, 1980, p. 161-186; I. H. Crișan, *Fibule romane din colecțiile Muzeului de Istorie al Transilvaniei*, în *ActaMP*, III, 1979, p. 301-313; C. Opreanu, *Elemente ale culturii materiale dacice și daco-romane târzii (sec. III – IV p. Ch.)*, în *Ephemeris Napocensis*, III, 1993, p. 235-260; K. Horedt, *Untersuchungen zur Frühgeschichte Siebenbürgens*, București, 1958, p. 49-70; I. Hica-Câmpeanu, *Cu privire la unele morminte romane târzii de la Napoca*, în *ActaMN*, XIV, 1977, p. 221-237; Ligia Bârză, *Continuitatea populației autohtone în Transilvania în secolele IV - V (cimitirul I de la Bratei)*, București, 1973. Al. Diaconescu, C.Opreanu, *Câteva puncte de vedere în legătură cu evoluția societății autohtone în epoca daco-romană târzie și în perioada migrațiilor*, în *AIIA Cluj*, XXIX, 1989, p.571-595; E.Chirilă, N.Gudea, *Economie, populație și societate în Dacia intracarpatică în primul secol după abandonarea provinciei (275-380 e.n.)*, în *ActaMP*, VI, 1982, p.123-154; Al. Diaconescu, *Ornamenta dignitatis. Insemne de grad si simboluri ale statutului social la elitele autohtone dupa retragerea aureliana, in Viata privata, mentalitati colective si imaginar social in Transilvania*, Oradea, 1996, p.83-108
4. M. Meslin, *Le christianisme dans l'Empire romain*, Paris, 1970 ; J. Zeiller, *Les origines chretiennes dans les provinces danubiennes de l'Empire romain*, Paris, 1918 ; Mac Mullen, *La difusione del cristianesimo nell'Impero romano*, Roma-Bari, 1989 ; C.Daicovicu, *Există monumente creștine în Dacia traiană din secolele II - III?*, în *AISC*, II, 1933-1935 (1936), p.192- 209 ; M. Macrea, *À propos de quelques découvertes chrétiennes an Dacie*, în *De la Burebista la Dacia postromană*, Cluj-Napoca, 1978, p. 202-227 ; N.Gudea, I. Ghiurco, *Din istoria creștinismului la români. Mărturii arheologice*, Oradea, 1988 ; I. Barnea, *Les monuments paléochrétiens de Roumanie*, Roma, 1977, p. 112-120, 246-253; D. Protase, *Observații privind inscripția "creștinată" de la Napoca*, în *SCIV*, 36, 1985, 4, p. 332-337 (= *Orizonturi daco-romane*, Cluj-Napoca, 1995, p. 349-353); C. Marinescu, *Transformations: Classical Objects and their Re-Use during the Late Antiquity*, în *Shifting Frontier in Late Antiquity*, (ed. R. W. Mathisen, H. S. Sivan), Variorum, 1996, p. 285-298; M. Bărbulescu, *Paleocreștinismul în România. Probleme metodologice și aspecte istoriografice românești și străine*, în *Slujitor al neamului. Părintele prof. univ. dr. Mircea Păcurariu, membru*

5. F. Petrescu, *Repertoriul monumentelor arheologice de tip Sântana de Mureș – Cerneahov de pe teritoriul României*, București, 2002; B.Mitrea, C.Preda, *Necropole din secolul al IV-lea e.n. în Muntenia*, Buc., 1966; K. Horedt, *Unele probleme privind răspândirea culturii Sântana de Mureș – Cerneahov în România*, în *SCIV*, 18, 1967, 4, p. 575-592 ; Kovács István, *A maroszentannai népvándorlaskori temető [Cimetière de l'époque de la migration des peuples à Maroszentanna]*, în *Dolgozatok Travaux*, III, 1912, p. 250-367 ; Kovács István, *A morosvásárhelyi öskori telep, skytha- és népvándorlaskori temető*, în *Dolgozatok Travaux*, VI, 1915, p. 278-324 ; Székely Zoltan, *Materiale ale culturii Sântana de Mureș din sud-estul Transilvaniei*, în *Aluta*, I, p. 7-114.

6. R. Bianchi-Bandinelli, *Roma, la fine dell'arte antica*, Roma ; Alois Riegel, *Istoria artei ca istorie a stilurilor*, București, 1998 ; Gyula László, *Des Scythes aux Hongrois. L'Art des Nomades*, Budapest, 1972 ; Răzvan Teodorescu, *Un mileniu de artă la Dunărea de Jos (400-1400)*, București, 1976, p. 22-38, 39-92; M. Rostovtseff, *Iranian and Greeks in South Russia*, Oxford, 1924 ; Radu Harhoiu, *Frühvölkerwanderungszeitliche Gold- und Silbergefäße aus Rumänien*, în *Transsilvanica. Archäologische Untersuchungen zur Älteren Geschichte des südöstlichen Mitteleuropa. Gedenkschrift für Kurt Horedt*, Rahden, 1999, p.273-301 ; Al. Odobescu, *Opere IV. Tezaurul de la Pietroasa*, București, 1976, p. 713-721; R. Harhoiu, *Tezaurul de la Pietroasa în lumina noilor cercetări*, în Al. Odobescu, *Opere*, IV, București, 1976, p. 1011-1053; R. Harhoiu, *Observații asupra tezaurului de la Pietroasa*, în *Thraco-Dacica*, 4, 1983, 1-2, p. 154-157; Radu Florescu, Ion Miclea, *Tezaurul transilvane la Kunsthistorisches Museum din Viena*, București, 1979, p. 41-54; C. Bloșiu, *Noi observații și ipoteze cu privire la mormântul de la Concești*, în *Cercetări Istorice*, 5, 1974, p. 59-80; K.Horedt, D. Protase, *Tezaurul de aur din epoca migrațiilor de la Cluj-Someșeni*, în *ActaMN*, 7, 1970, p. 187-199; K. Horedt, D. Protase, *Al doilea mormânt princiar de la Apahida*, în *ActaMN*, IX, 1972, p. 163-167; Dumitrașcu, *Tezaurul de la Tăuteni-Bihor*, Oradea, 1973; K. Horedt, *Tezaurul de aur de la Moigrad*, în *Pontica*, 10, 1977, p. 289-293; *Fontes Historiae Dacoromanae*, II, București, 1970 (Autori 2. De la anul 300 pînă la anul 1000), p. 429-431 (Iordanes); R. Harhoiu, *Observații asupra tezaurului de la Pietroasa*, în *Thraco-Dacica*, 4, 1983, 1-2, p. 154-157 ; St. Matei, *Al treilea mormânt princiar de la Apahida*, în *ActaMN*, 19, 1982, p. 387-392 ; I. Némethi, *Descoperiri funerare din sec. V e. n. de lângă Carei*, în *ActaMN*, 4, 1967, p. 499-507; R. Harhoiu, *Frühvölkerwanderungszeit in Rumänien*, București, 1998.

7. *Istoria Românilor*, II, București, 2001, p. 707-716 (Ligia Bârză); D. Csallány, *Archäologische Denkmäler der Gepiden in Mitteldonaubecken*, Budapesta, 1961; K. Horedt, *Zur Geschichte Gepiden in Siebenbürgen*, în *Untersuchungen zur Frühgeschichte Siebenbürgens*, București, 1958, p. 71-86; K. Horedt, *Der östliche Reihengräberkreis in Siebenbürgen*, în *Dacia N. S.*, 21, 1977, p. 251-268; K. Horedt, *Morești*, București, 1979; C. Găiu, *Le cimetière gepide de Bistrița*, în *Dacia N. S.*, 36, 1992, p. 115-124; M. Rusu, *The prefeudal cemetery of Noșlac*, în *Dacia N. S.*, 3, 1962, p. 269-292;

8. *Istoria românilor*, II, București, 2001, p. 717-725 ; K. Horedt, *Contribuții la istoria Transilvaniei în secolele IV-XIII*, București, 1958, p. 61-108 ; I. Stanciu, *Teritoriul nord-vestic al României și khaganatul avar*, în *ActaMP*, XXIII/1, 2000, p. 403-451; W. Pohl, *Die Awaren. Ein Steppenvolk in Mitteleuropa, 567-822 n. Chr.*, München, 1988; Gy. László, *Des Scythes aux Hongrois. L'Art des Nomades*, Budapest, 1972.

9. M. Kazanski, *Les Slaves. Les origines (Ier-VIIe siècle après J.-C.)*, Paris, 1999 ; Fl. Curta, *The Making of the Slavs. History and Archaeology of the Lower Danube Region, c. 500-700*, Cambridge, 2001; I. Stanciu, *Slavii timpurii în cercetarea arheologică românească*, în *EN*, XI, 2001, p.105-143; L. Niederle, *Manuel de l'antiquité slave*, I-II, Paris, 1923; D. Gh. Teodor, *Slavii la nordul Dunării de Jos în secolele VI-VII d. Hr.*, în *ArhMold*, 17, 1994, p. 223-251; I. Nestor, *L'établissement des Slaves en Roumanie à la lumière de quelques découvertes archéologiques récentes*, în *Dacia N. S.*, 5, 1961, p. 429-448 ; M. Rusu, *Note asupra relațiilor culturale dintre slavi și populația romanică din Transilvania (sec. VI-X)*, în *Apulum*, IX, 1971, p. 713-730; K. Horedt, *Ceramica slavă din Transilvania*, în *SCIV*, II, 1951.

10. Suzana Dolinescu-Ferche, *La culture Ipotești-Ciurel-Cândești (Ve-VIIe siècles). La situation en Valachie*, în *Dacia N. S.*, 28, 1984, p. 117-147; D. Gh. Teodor, *Civilizația romanică la est de Carpați în*

secolele V-VII (așezarea de la Botoșana-Suceava), București, 1984; D. Gh. Teodor, Teritoriul est-carpatic în veacurile V-XI e.n., Iași, 1978; Eugenia Zaharia, *Populația românească în Transilvania în secolele VII-VIII. Cimitirul nr. 2 de la Bratei*, București, 1977; Eugenia Zaharia, *Données sur l'archéologie des IVe - XIe siècles sur le territoire de la Roumanie. La culture Bratei et la culture Dridu*, în *Dacia NS*, XV, 1971, p. 269-287; Victor Teodorescu, *Despre cultura Ipotești-Cîndești în lumina cercetărilor arheologice din nord-estul Munteniei (regiunea Ploiești)*, în *SCIV*, 15, 1964, 4, p. 485-503 ; Suzana Dolinescu-Ferche, *Așezări din secolele III și VI e. n. în sud-vestul Munteniei. Cercetările de la Dulceanca*, București, 1974; Al. Madgearu, *Continuitate și discontinuitate culturală la Dunărea de Jos*, București, 1997, p. 115-120; D. Protase, *Țaga. Două așezări din perioada finală a etnogenezei românilor (sec. IV-VI și sec. VII-VIII)*, Cluj-Napoca, 2003.

11. O. Toropu, *Romanitatea târzie și străromânii în Dacia traiană sudcarpatică (sec. III-XI)*, Craiova, 1976.; M. Sâmpetru, *Situația Imperiului romano-bizantin la Dunărea de Jos la sfârșitul secolului al VI-lea și începutul celui de-al VII-lea*, în *SCIV*, 22, 1971, p. 217-245; D. Gh. Teodor, *Romanitatea carpato-dunăreană și Bizanțul în veacurile V-XI e.n.*, Iași, 1981; D. Gh. Teodor, *Spațiul carpato-dunăreano-pontic în mileniul marilor migrații*, Buzău, 2003, p. 303-310; D. Gh. Teodor, *Fibules byzantines des Ve-VIIIe siècles dans l'espace carpato-danubiano-pontique*, în *Études byzantines et post-byzantines*, III, Bucarest, 1997, p. 69-91; P. Diaconu, D. Vilceanu, *Păciul lui Soare. Cetatea bizantină*, I, București, 1972; Al. Madgearu, *The Restoration of the Byzantine Rule on the Danube*, în *RESEE*, XXXVII, 1999-2000, 1-4, p. 5-23.

12. I. Nestor, *Contributions archéologiques au problème des Proto-Roumains. La civilisation de Dridu*, în *Dacia N. S.*, 2, 1958, p. 371-382; Eugenia Zaharia, *Données sur l'archéologie des IVe-XIe siècles sur le territoire de la Roumanie. La culture Bratei et la culture Dridu*, în *Dacia N. S.*, 15, 1971, p. 269-287; Eugenia Zaharia, *Săpăturile de la Dridu*, București, 1967 ; Maria Comșa, *Cultura materială veche românească (Așezările din secolele VIII-X de la Bucov-Ploiești)*, București, 1978 ; Maria Comșa, *La civilisation balkano-danubienne (IXe-Xe siècles) sur le territoire de R. P. Roumanie (origine, évolution et appartenance ethnique)*, în *Dacia NS*, 7, 1963, p. 413-438 ; I. Stanciu, *Despre ceramica medievală timpurie de uz comun, lucrată la roata rapidă, în așezările de pe teritoriul României (secolele VIII-X)*, în *Arheologia Medievală*, III, 2000, p. 127-191.

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
1. Dacia în timpul domniei lui Gallienus. Organizarea militară. Criza financiară la mijlocul secolului III. Aurelian și părăsirea Daciei	Discutarea surselor scrise / prezentări de cărți	
2. Istoria politică a secolelor IV-V d. Chr. Prezentare generală. Armata Imperiului roman târziu. Controlul zonei nord-dunărene. Barbarii nord-dunăreni și politica externă a Imperiului roman târziu.	Discutarea surselor scrise / prezentări de cărți	
3. "Continuitatea daco-romană". Analiza unei direcții interpretative.	Discutarea surselor scrise / prezentări de cărți	
4. Religia neamurilor germanice. Păgânism și creștinism. Panteonul Germanic. Patera de la Pietroasa și ipoteza unei interpretatio Gothica. Pătrunderea creștinismului la germanicii nord-dunăreni.	Discutarea surselor scrise / prezentări de cărți	
5. Societatea în epoca migrațiilor timpurii. Organizare socială și politică a goților. Regalitatea germanică. Structura socială a comunităților Sântana de Mureș – Cerneahov. Organizarea socială a populației romanice. Piese de prestigiu și tezaure monetare.	Discutarea surselor scrise / prezentări de cărți	
6. Arta epocii migrațiilor timpurii. Stil policrom și toreutică romană târzie. Stilul policrom. Arta nomazilor. Podoabele hunilor. Toreutica romană târzie	Discutarea surselor scrise / prezentări de cărți	
7. Imaginea barbarilor în izvoarele literare. Goții și hunii. Germanii în izvoarele literare ale Antichității	Discutarea surselor scrise / prezentări de	

târzii.. Hunii la Priscus Panites.	cărți	
8. Artefactele secolelor V-VII d. Chr. Fibulele digitate slave. Tipologie și cronologie.	Discutarea surselor scrise / prezentări de cărți	
9. Bulgarii, moravii, maghiarii. „Bulgaria de la nord de Dunăre“. Grupul Ciumbrud. Pătrunderea maghiarilor în Transilvania	Discutarea surselor scrise / prezentări de cărți	
Bibliografie		
<p>1. Recenzii: P. Hügel, <i>Ultimele decenii ale stăpânirii romane în Dacia (Traianus Decius – Aurelian)</i>, Cluj-Napoca, 2003. D. Ruscu, <i>Provincia Dacia în istoriografia antică</i>, Cluj-Napoca, 2003, p. 150-233.</p> <p>2. Recenzii : D. Bondoc, <i>The Roman Rule to the North of the Lower Danube during the Late Roman and Early Byzantine Period</i>, Cluj-Napoca, 2009. Al. Madgearu, <i>Istoria militară a Daciei post-romane. 275 – 376</i>, Târgoviște, 2008.</p> <p>3. Recenzii: D. Protase, <i>Autohtonii în Dacia</i>, II, Cluj-Napoca, 2001. D. Benea, I. Hica, <i>Damnatio memoriae în arhitectura romană târzie de a Dunărea de Jos</i>, Timișoara, 2004</p> <p>4. H. Wolfram, <i>History of the Goths</i>, Berkely-Los Angeles-Londra, 1990, p. 105-112; T. S. Burns, <i>A History of the Ostro-Goths</i>, Bloomington, 1994, p. 143-162; G. Dumézil, <i>Mythes et dieux des Germains</i>, Paris, 1939, p. 3-16; G. Dumézil, <i>Zei suverani ai indo-europenilor</i>, București, 1997, p. 183-203; Al. Odobescu, <i>Opere. IV. Tezaurul de la Pietroasa</i>, București, 1976, p. 627-654, 731-734 ; I. Rămureanu, <i>Actele martirice</i>, București, 1982, p. 319-324 (Passio Sancti Sabae); C. Diclescu, <i>Contribuție la vechimea creștinismului în Dacia. Din istoria religioasă a gepizilor</i>, în <i>AION</i>, 1924 (1925), p. 1-20; C. Opreanu, <i>Creștinismul și neamurile germanice în secolele IV-V în Transilvania</i>, în <i>EphNap</i>, V, 1995, p. 227-254.</p> <p>Recenzii: Al. Madgearu, <i>Rolul creștinismului în formarea poporului român</i>, București, 2001. S. Marțian, <i>Biserica pe teritoriile fostelor provincii Dacice în secolele VII-XI</i>, Cluj-Napoca, 2006</p> <p>5. H. Wolfram, <i>History of the Goths</i>, Berkely-Los Angeles-Londra, 1990, p. 89-105; R. Harhoiu, <i>Aspects of the Socio-Political Situation in Transylvania during the 5th Century</i>, în <i>Relations between Autochthonous Population and Migratory Populations on the Territory of Romania</i>, București, 1975, p. 99-109; R. Harhoiu, <i>Semnificația tezaurilor din secolul al V-lea de pe teritoriul României</i>, în <i>SCIVA</i>, 43, 1992, 4, p. 425-431; I. Ioniță, <i>The Social-Economic Structure of Society during the Goths Migration in the Carpatho-Danubian Area</i>, în <i>Relations between Autochthonous Population and Migratory Populations on the Territory of Romania</i>, București, 1975, p. 77-89; Gh. Diaconu, <i>On the Socio-Economic Relations between Natives and Goths in Dacia</i>, în <i>Relations between Autochthonous Population and Migratory Populations on the Territory of Romania</i>, București, 1975, p. 67-75; Géza Bako, <i>Date cu privire la structura socială și apartenența purtătorilor culturii Sântana de Mureș – Cerneahov din Transilvania</i>, în <i>SCIV</i>, 1968, 1, p. 63 sqq.; E. Chirilă, N. Gudea, <i>Economie. populație și societate în Dacia intracarpatică în primul secol după abandonarea provinciei (275-380 e. n.)</i>, în <i>ActaMP</i>, VI, 1982, p. 123-154; Al. Diaconescu, <i>Ornamenta dignitatis. Însemne de grad și simboluri ale statutului social la elitele autohtone după retragerea aureliană</i>, în <i>Viață privată, mentalități colective și imaginar social în Transilvania</i>, Oradea-Cluj, 1995-1996, p. 83-108.</p> <p>Recenzii: O. L. Șovan, <i>Necropola de tip Sântana de Mureș - Cernjacov de la Mihălășeni (județul Botoșani)</i>, Târgoviște, 2005. Mario Girardi, <i>Saba il Goto. Martire di frontiera</i>, Iași, 2009.</p> <p>6. Recenzii:</p>		

M. Bărbulescu, *Mormântul princiar germanic de la Turda*, Cluj-Napoca, 2008.

7. *Fontes Historiae Dacoromanae*, II, București, 1970 (Autori 2. De la anul 300 pînă la anul 1000), p. 117-163 (Ammianus Marcellinus); p. 238-245 (Eunapios din Sardes); p. 246-299 (Priscus Panites); p. 39-317 (Zosimos); p. 423-431 (Iordanes); L. Boia, *Penru o istorie a imaginarului*, București, 2000, p. 117-140; E. Cizek, *L'image de l'autre et les mentalités romaines du Ier au IVe siècle de notre ère*, în *Latomus*, XLVIII, 1989, 2, p. 360-371; E. Lévy, *Naissance du concept de barbare*, în *Ktema*, 9, 1984, p. 5-14; E. Demougeot, *L'image officielle du barbare dans l'Empire romaine d'Auguste à Théodose*, în *Ktema*, 9, 1984, p. 123-143; A. Chauvot, *Représentations du Barbaricum chez les barbares au service de l'Empire au IVe siècle après J.-C.*, în *Ktema*, 9, 1984, p. 145-157.

Recenzii:

C. H. Opreanu, *Transilvania la sfârșitul antichității și în perioada migrațiilor. Schiță de istorie culturală*, Cluj-Napoca, 2003.

Patrick J. Geary, *Mitul națiunilor. Originile medievale ale Europei*, Târgoviște, 2007.

8. J. Werner, *Slawische Bügelfibeln des 7. Jahrhunderts*, în *Reinecke Festschrift*, München, 1950, p. 150-172; F. Curta, *On the Dating of the "Vețel-Coșoveni" Group of Curved Fibulae*, în *EN*, IV, 1994, p. 233-265; A. Petre, *Fibule digitate de la Histria*, în *SCIV*, 16, 1965, 1, p. 67-96; 2, p. 275-289.; A. Petre, *Contribuția atelierelor romano-bizantine la geneza unor tipuri de fibule "digitate" din sec. VI-VII*, în *SCIV*, 17, 1966, 2, p. 255-276; D. Gh. Teodor, *"Fibule digitate" din secolele VI-VII în spațiul carpato-dunăreano-pontic*, în *Arh Mold*, 15, 1992, p. 119-152.

9.

A. Grecu (P. P. Panaitescu), *Bulgaria în nordul Dunării în veacurile al IX-X-lea*, în *Studii și cercetări de istorie medie*, I, 1950, iulie-decembrie, p. 223-236; K. Horedt, *"Zeligrad" - Blîndiana. Beiträge zur Geschichte Siebenbürgens im 9. - 10. Jahrhundert*, în *Untersuchungen zur Frühgeschichte Siebenbürgens*, Bukarest, 1958, p. 112-137; K. Horedt, *Die Ansiedlung von Blandiana (Rayon Orăștie) am Ausgang des ersten Jahrtausends*, în *Dacia N. S.*, 10, 1966, p. 261-289; M. Comșa, *Die bulgarische Herrschaft nördlich der Donau während des IX. und X. Jh. im Lichte der archäologischen Forschungen*, în *Dacia NS*, 1960, p. 395-422; O. Dankacits, I. Ferenczi, *Săpăturile arheologice de la Ciurbrud (r. Aiud, reg. Cluj)*, în *MCA*, VI, 1969, p. 605-615; Z.- K. Pinter, N. G. O. Boroffka, *Necropola de tip Ciurbrud de la Orăștie - "Dealul Pemilor"*, *Punct X 8*, în *Apulum*, XXXVIII/1, 2001, p. 319-346; Al Madgearu, *România în opera Notarului Anonim*, Cluj-Napoca, 2001; V. Spinei, *Ultimele valuri migratoare de la nordul Mării Negre și al Dunării de Jos*, Iași, 1996, p. 10-79.

Recenzii:

Al. Madgearu, *Istoria militară a Daciei post-romane. 376 – 614*, Târgoviște, 2010.

Cronica Monemvasiei. To peri tês ktiseôs tês monembasias kronikon, trad. M. Alexianu, Roxana Curcă, stud. introd. Al. Madgearu, Iași, 2005.

10. Recenzii:

F. Curta, *Apariția slavilor. Istorie și arheologie la Dunărea de Jos în veacurile VI-VII*, Târgoviște, 2006.

S. Paliga. E. S. Teodor, *Lingvistica și arheologia slavilor timpurii. O altă vedere de la Dunărea de Jos*, Târgoviște, 2009.

11. Recenzii:

I. C. Opreș, *Ceramica romană târzie și paleo bizantină de la Capidava în contextul descoperirilor de la Dunărea de Jos (sec. IV – VI p. Chr.)*, București, 2003.

Al. Madgearu, *Organizarea militară bizantină la Dunăre în secolele X – XII*, Târgoviște, 2007.

12. Recenzii:

D. Protase, *Țaga. Două așezări din perioada finală a etnogenezei românilor (sec. IV-VI și sec. VII-VIII)*, Cluj-Napoca, 2003.

R. Harhoiu, Gh. Baltag, *Sighișoara – Dealul Viiilor. Monografie arheologică*, Bistrița- Cluj-Napoca, 2006.

Gh. Popilian, M. Nica, *Gropșani. Monografie arheologică*, București, 1998.

Recenzii:

V. V. Vizauer, *Așezări și locuințe medievale timpurii în Transilvania (sec. VI/VII – IX/X)*, Cluj-Napoca, 2008.

Al. Madgearu, *The Romanians in the Anonymous Gesta Hungarorum*, Cluj-Napoca, 2005.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

•

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Examen	test scris	50%
10.5 Seminar/laborator	Prezentare de carte	Prezentare orală și text	50%
10.6 Standard minim de performanță			
Nota 5 (cinci) Test final			

Data completării

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

Data avizării în departament

Semnătura directorului de departament

.....